GUID - 509

Ташкили аудити байналмилалии муассисаҳо

Стандартҳои INTOSAI аз ҷониби Созмони байналмилалии мақоми олии аудит (INTOSAI) дар доираи низоми ҳуҷҷатҳои касбии INTOSAI нашр мешаванд. Ҷиҳати дарёфти иттилооти иловагӣ ба веб-сомонаи www.issai.org нигаред.

Ҳуҷҷати то IFPP – ҳуҷҷати мазкур до таъсиси Низоми касбии изҳоротӣ (IFPP) INTOSAI дар соли 2016 таҳия гардидааст. Барои ҳамин нисбатан аз дигар ҳуҷҷатҳои минбаъдаи Дастур оид ба аудити INTOSAI ба таври расмӣ тафовут дорад.

INTOSAI, 2019 (СБМОА)

1) Қабули он ба сифати ҳуҷҷати СБМОА дар соли 2004, ҳамчун Принсипҳои беҳтари гузаронидани аудит барои ташкилотҳои байналмилалӣ.

2) Ба сохтори ISSAI (СБМОА) ҳамчун ISSAI 5000 дохил шудааст.

3) Мазмуни он таҷдиди назар шуда ва аз нав номгузорӣ шудааст, INTOSAI GOV 9300 – Принсипҳои ташкили аудити берунӣ ба ташкилоти байналмилалӣ дар соли 2016.

4) Бо таъсиси Системаи касбии эъломшудаи Intosai аз сари нав бо ДАСТУРАМАЛИ 5091 номгузорӣ шуда, Чорабинӣ оид ба аудити байналмилалӣ бо таҳриру тағйироти соли 2019.

МУНДАРИЧА

МУҚАДДИМА 4

ПРИНСИПҲОИ ТАШКИЛИ АУДИТИ БЕРУНӢ БАРОИ МУАССИСАҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ 6

ДАСТУРАМАЛ ОИД БА КОРБАРИИ ПРИНСИПҲОИ АУДИТИ БЕРУНӢ БАРОИ ТАШКИЛОТИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ 7

ПРИНСИПИ 1 7

ПРИНСИПИ 2 9

ПРИНСИПИ 3 11

ПРИНСИПИ 4 12

ПРИНСИПИ 5 14

ПРИНСИПИ 6 14

ВОЖАҲОИ ИСТИЛОҲОТӢ 15

1 САРСУХАН

1) СБМОА дар Эъломияи Лими соли 1977, ба инҳо ишора кардааст;

• Ташкилотҳои байналмилалӣ ва фаромарзӣ, хароҷотҳоеро, ки аз ҳисоби аъзопулиҳои кишварҳои аъзо мепӯшонанд, бояд аз аудити мустақили берунии аудит ва ҳамин гуна аудитҳои кишварҳои алоҳидаи аудит.

• Гарчанде ин аудит бояд ба сохтор ва вазифаҳои мувофиқи ташкилот мутобиқат кунонда шавад, он бояд дар мувофиқа бо принсипҳои аудити давлатҳои аъзо таҳия гарданд.

• Барои таъмини мустақили ин гуна аудит аъзои муассисаи аудити берунӣ бояд асосан аз намояндагони мақоми олии аудит таъин гарданд.

2) Барои ҳадафи ҳуҷҷати мазкур ташкилоти байналмилалӣ бо чунин шакл муайян карда мешавад:

Муассисаи байналмилалӣ- ташкилоте мебошад, ки ё дар асоси шартнома таъсис дода мешавад ва ё бидуни он, ки ду ва ё зиёда давлатҳо (ё мақомоти давлатӣ ё мақомоти маблағгузории ҳукумат) аъзои он мебошанд ва манфиатҳои молиявии муштарак аз ҷониби мақомоти роҳбарикунанда назорат карда мешаванд.

Ҳадафи чунин як муассисаи байналмилалӣ метавонад ҳамкориҳои байналмилалӣ дар ҳалли масъалаҳои дорои хусусияти иқтисодӣ, техникӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва гуманитарӣ бошад. Ин метавонад ҳамкорӣ дар соҳаи менеҷмент, амният, молия, таҳқиқоти илмӣ, муҳити зист ё татбиқи лоиҳаҳои муштараки техникӣ, иқтисодӣ, молиявӣ ё иҷтимоӣ бошад.

3)Донишкадаҳои байналмилалӣ асосан аз ҳисоби маблағҳои давлатӣ тавассути саҳмҳо ё кафолатҳои давлатҳои аъзо маблағгузорӣ карда мешаванд. Ба истиснои ин, баъзе аз ташкилотҳои байналмилалӣ инчунин аз донорҳое маблағ мегиранд, ки ҳатман давлатҳои узв нестанд, ба монанди донорҳои хусусӣ.

Баъзе аз ташкилотҳои байналмилалӣ аз ҳисоби фурӯши молҳо ва хизматҳо даромад ба даст меоранд. Мақомҳои олии аудитӣ (МОА) ба таъмини назорат манфиати асосӣ доранд ва итминони комил доранд, ки низоми хуби муташаккил ва мустақил ҳисоботдиҳиро

таъмин намуда, ба ин васила ба шаффофият ва идоракунии саҳеҳ дар як муассисаи байналмилалӣ мусоидат мекунанд. Раёсат / шӯро / давлатҳои аъзо кафолати оқилона дода мешавад, ки ташкилотҳои байналмилалӣ маблағҳои мавҷударо истифода кунанд ва корҳои молиявии худро мутобиқи принсипҳои дурусти молиявӣ ва заминаи ҳуқуқии мувофиқ идора кунанд.

4) Ба ин тариқ, СБМОА чунин мешуморад, ки аудити самаранок, касбӣ ва дорои сифати олии аудити берунӣ маҳсуб ёфта, омили ҳалкунандаи дастрасӣ ба идоракунӣ хубтару беҳтар мебошад, чун МОА, ҳамчун аъзои СБМОА, имкониятҳои нодиру беҳамтоеро дороянд, ки дар саҳмгузорӣ ба ин ҳадафҳо нақши калидӣ мебозанд. Ҳамин тариқ, СБМОА дар маҷмӯъ бо аъзоёни он алоҳида механизмҳои аудиториро ташвиқ мекунанд, ки ташкилотҳои байналмилалиро барои истифодаи хадамоти аудити берунӣ, ки аз ҷониби аъзои ҷомеаи СБМОА пешниҳод шудаанд, тарҷиба ва таҷриба ва мустақилияти МОА дар бахши молиявӣ эътироф карда, ҳамчунин дар риояи мувофиқат ва аудити самараноки маблағҳои назорати давлатӣ мусоидат мекунад.

5) Дар ҳуҷҷати мазкур барои ташкилотҳои байналмилалӣ оид ба ташкили аудити беруна дастур медиҳад. Таърихан, ин ҳуҷҷат "Принсипҳои механизми беҳтарини аудиторӣ барои ташкилотҳои байналмилалӣ" ном дошт (соли 2004 нашр шудааст) ва ҳамчун ISSAI 5000 ва INTOSAI GOV 9300 ва ба сифати ISSAI 5000 ва INTOSAI GOV 9300 таснифот шуд. Бо таъсиси IFPP дар соли 2016 ҳуҷҷат бо номи GUID 5091 номгузорӣ шуд, - Ташкили аудити созмонҳои байналмилалӣ.

2 ПРИНСИПҲОИ ТАШКИЛИ АУДИТИ БЕРУНӢ БАРОИ МУАССИСАҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

6) Муассисаҳои байналмилалӣ бояд саъйу кӯшиш ба масраф диҳанд, ки принсипҳои зеринро барои роҳандозии таҷрибаи пешқадам ва механизмҳои самараноки аудити берунӣ қабул кунанд:

1. Ҳамаи созмонҳои байналмилалӣ, ки бо пули давлатӣ маблағгузорӣ ё дастгирӣ карда мешаванд, бояд мавриди аудити самаранок ва дорои сифати баланди беруна аз ҷониби МОА баҳри идоракунии беҳтар, шаффофият ва ҳисоботдиҳиро мусоидат мекунанд.
2. Аудитори беруна (минбаъд - аудитор) бояд ба таври ошкоро, одилона ва шаффоф таъин карда шавад.
3. Ташкилоти байналмилалӣ бояд ҳангоми гузаронидани аудит мустақилияти аудиторро таъмин намояд.
4. Пойгоҳи ҳуқуқии як муассисаи байналмилалӣ ва / ё қоидаҳои молиявии он бояд ҳуқуқи аудиторро оид ба аудити пули давлатӣ мутобиқи Стандартҳои Байналмилалии Муассисаҳои олии аудиторӣ (СБМОА) ё дигар стандартҳои байналмилалии эътирофшудаи аудит кафолат диҳад.
5. Ба аудитор барои гузаронидани аудит бояд манбаи мувофиқ пешниҳод карда шавад.
6. Муассисаи байналмилалӣ бояд кафолат диҳад, ки аудитор дар бораи натиҷаҳои аудит ба мақомоти роҳбарикунандаи ташкилот ҳисобот диҳад.

3 ДАСТУРАМАЛ ОИД БА КОРБАРИИ ПРИНСИПҲОИ ТАШКИЛИ АУДИТИ БЕРУНӢ БАРОИ ТАШКИЛОТҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

ПРИНСИПИ 1

Ҳамаи созмонҳои байналмилалие, ки бо пули давлатӣ маблағгузорӣ ё дастгирӣ карда мешаванд, бояд бо истифода аз хизматгузаронии МОА аудити самаранок ва сифатнокро гузаранд, то идоракунии беҳтар, шаффофият ва ҳисоботдиҳиро таъмин кунанд.

1.2 Муассисаи байналмилалӣ, ҳамчун як мақомоти худмухтор, барои таъини низом ва қоидаҳои молиявии худ, аз ҷумла механизмҳои аудиторӣ масъул аст. Низомҳо ва қоидаҳои молиявӣ бояд дар принсипҳои эътирофшудаи байналмилалӣ асос ёбанд, масалан: Низомҳо ва қоидаҳои молиявии Созмони Милали Муттаҳид (СММ), Стандартҳои байналмилалии баҳисобгирии бахши давлатӣ (СБББД), Стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ (СБҲМ) ва ғайра.

Муассисаҳои байналмилалӣ аз ҷиҳати сохтори худ фарқ мекунанд. Аммо, онҳо одатан тибқи қонунҳои байналмилалӣ ҳамчун шахсони ҳуқуқӣ таъсис дода мешаванд ва метавонанд тибқи қоидаҳои муқарраршудаи худ ӯҳдадориҳои гуногунро ба зимма гиранд.

Мақоми роҳбарикунанда, ки аз намояндагони ҳамаи (ё баъзе) давлатҳои аъзо иборат аст, оид ба ин гуна қоидаҳо, аз ҷумла қоидаҳо ва қоидаҳои молиявии марбут ба идоракунии молия, буҷа ва баҳисобгирӣ ва механизмҳои аудити дохилӣ ва берунӣ қарор қабул мекунад. Менеҷмент барои идораи ҳаррӯзаи муассисаи байналмилалӣ дар доираи муқаррарнамудаи мақомоти роҳбарикунанда масъулят бар дӯш дорад.

1.3. Механизмҳои аудити берунии як созмони байналмилалӣ бояд кафолат диҳанд, ки аудити созмон мувофиқи СБМОА ё дигар стандартҳои байналмилалии эътирофшудаи аудит гузаронида мешавад.Тартиботи таъини аудитор бояд мутобиқи расмиёти хариди агентии байналмилалӣ бошад, ки дар навбати худ бояд бо таҷрибаи пешрафтаи харид мувофиқат кунад. Таъини аудитор бояд бо мақоми роҳбарикунанда мувофиқа шавад. (нигаред ба Принсипи 2: «Аудитор бояд ба тарви шаффоф, кушода, адолатпазиронаву оқилона таъин гардад.)

1.4. Мақоми роҳбарикунандаи муассисаи байналмилалӣ бояд мунтазам арзёбӣ кунад, ки оё муассиса ва ё талаботҳои беруна тағироти тартиби аудит асоснокӣ доранд? Агар ҳаҷм ё сохтори ташкилоти байналмилалӣ ба таври назаррас тағйир ёбад, механизмҳои аудити беруна бояд бодиқат баррасӣ карда шаванд ва дар ҳолати зарурӣ нав карда шаванд. МОА имкониятҳои нодире беҳамтоеро дорост, ки ба муассисаҳои байналмилалӣ дар такмили идоракунӣ, шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ мусоидат менамояд. Ин дар асоси қонунгузории онҳо ва анъанаи қаблии таъмин намудани ҳамон кафолатҳо дар заминаи миллӣ бармеояд. МОА инчунин таҷрибаи арзёбӣ кардани дақиқ ва шаффофи эҳтиёҷоти мардум ба иттилооти молиявии дахлдорро доранд. Муассисаи байналмилалӣ метавонад, ки манфиати иловагиро аз аудити молиявӣ, аудити мутобиқат ва аудити самараноки МОА истифода барад.

1.5. Тибқи имкониятҳо муассисаи байналмилалӣ бояд МОА-ро барои масъулияти аудит таъин кунад. Барои як муассисаи байналмилалӣ таъини як МОА маънои онро дорад, ки тартиботи аудиторӣ бо хатҳои оддии алоқа ба дараҷаи кофӣ хушоҳанг меояд. Аммо, дар баъзе муассисаҳо, аз қабили Созмони Милали Муттаҳид, НАТО, Иттиҳоди Африқо ва ғайра, бо назардошти ҳаҷм ва мураккабии ташкилотҳои байналмилалии шӯро ё гурӯҳи аудиторон мувофиқтар маҳсуб дониста мешавад.

1.6. Агар ду ё зиёда МОА аудит гузаронанд, хоҳ шӯро ё гурӯҳи аудитор бошанд, тартиби аудит метавонад ба қадри кофӣ фасеҳу ҳушоҳанг бошад. Ташкилот аз он манфиат мегирад, ки ҳангоми аудит нуктаҳои гуногун пешниҳод карда мешаванд ва заминаи касбии донишҳои дахлдори аудиторӣ васеътар зуҳур мешавад. Аз ин рӯ, агар давлатҳои аъзо қарор диҳанд, ки ҳайати мушовара ё гурӯҳи аудиторӣ таъсис диҳанд, теъдоди МОА бояд нисбатан хурд - на бештар аз се ё чаҳор бошанд.

1.7. Агар зиёда аз як МОА ҷалб карда шуда бошад, муассисаи байналмилалӣ бояд бо МОА ҳамкорӣ карда, аудитори пешбари масъули ҳисоботи умумии аудиториро мутобиқи Стандартҳои байналмилалии баҳисобгирии бахши давлатӣ (СБББД), Стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ (СБҲМ) ё дигар стандартҳои байналмилалии эътирофшудаи аудит муайян кунад.

1.8. Ба шарте, ки қоидаҳои харид риоя карда шаванд ва таъинотҳо аз рӯи муносибию шоистагӣ таъин карда шаванд, шарикии аудиторӣ дар байни МОА-ҳои ботаҷриба ва дигар МОА ҳавасманд карда шавад, яъне низомҳо ва қоидаҳои молиявии як муассисаи байналмилалӣ набояд ба чунин қарордодҳо монеъ шаванд.

ПРИНСИПИ 2

Аудитор бояд шафофона, боадолатона ва ба тарви кушода таъин карда шавад.

2.1 Аудитор бояд аз ҷониби сохтори роҳбарикунанда новобаста аз Роҳбар таъин карда шавад.

2.2 Раванди интихоб бояд иштироки ҳамаи кишварҳои аъзоро таъмин намояд, барои кафолат додани раванди одилона, баробарҳуқуқ ва шаффоф имконият фароҳам орад.

2.3. Раванди таъини аудитор бояд аз ҷониби мақомоти роҳбарикунанда муқаррар карда шуда, ба низомҳо ва қоидаҳои молиявӣ дохил карда шавад. Маълумоти саривақтӣ дар бораи вохӯриҳои оянда хеле муҳим аст. Эълони супоришҳои аудиторӣ бояд тавассути намояндагони давлатҳои узви мақомоти роҳбарикунанда расонида шуда, пеш аз таъини вақт дар сомонаи СБМОА нашр карда шавад. Ин ба аудиторҳои соҳибиқтидори таъиншуда вақти кофиеро фроҳам меорад, ки то барои муоширaт бо аудитори ҳозира, ки дар рӯзҳои ниҳоии корӣ ва ё вазифавӣ фаъолият мебарад, дар тамоси корӣ бошаду ба суолҳои хеш посух пурсад.

2.4 Мақоми роҳбарикунанда бояд дар бораи мӯҳлати мувофиқи таъини аудитор қарор қабул кунад, ки дар он бояд қоидаҳои молиявии муассисаи байналмилалӣ ишора карда шавад. Омилҳое, ки метавонанд ба давомнокии таъинот таъсир расонанд - хароҷот ва манфиатҳои ивазшавии аудиторҳо, эҳтимолияти дастрасии аудиторҳо, ҳамчунин мураккабӣ дар кори ташкилотро ба миён меорад. Таъиноти идеалӣ, бояд аз се то чор солро дар бар гирад, ҳадди ақали таъинот то шаш солро идома додан мункин аст.

2.5 Тартиби стандартии интихоби аудитори нав вуҷуд надорад. Раванди интихоб бояд ба ҳама МОА имконият фароҳам орад, то ба сифати аудитор таъин карда шаванд ва аудитҳои босифатро таъмин кунанд. Қарори ниҳоӣ дар бораи таъин кардани аудитор бояд аз ҷониби мақомоти роҳбарикунанда дар асоси арзёбии дақиқи пешниҳодҳо қабул карда шавад. Муассисаи байналмилалӣ бояд бо аудитор ба таври расмӣ ҳамкорӣ кунад, то нақшҳо ва масъулияти ҳам муассиса ва ҳам аудиторро ба мувофиқа расонад.

2.6. Мақоми роҳбарикунанда бояд меъёрҳои возеҳ ва шаффофро барои интихоби аудитор муқаррар кунад. Меъёрҳои интихоб метавонанд омилҳоеро дар бар гиранд, ки ба монанди салоҳияти техникӣ ва касбии дахлдор барои гузаронидани аудит ва хароҷоте, ки аз ҷониби тендерҳое, ки шарҳи он МОА-ҳо талаб карда мешаванд, ки хоҳиши гузаронидани аудитро доранд. Интихоби аудитор набояд танҳо ба хароҷоту нархгузорӣ асос ёбад.

2.7 Ташкилот бояд барои қабули дархостҳо дар шакли дақиқу мушаххас талош кунад. Ин маънои онро дорад, ки ҳангоми таҳияи аризаҳо бояд қоидаҳо ва дастурҳои муайян истифода шаванд. Чунин роҳнамо метавонад тарзи пешниҳоди бандҳои гуногуни буҷетро

дар бар гирад, масалан, хароҷоти доимӣ барои кормандон, корҳои омодагӣ ба кишвар, нақшаҳои сафар ва ғ. ... Муассисаҳои байналмилалӣ вазифадоранд, ки арзномаҳои қабулшударо бо меъёрҳои шаффофи дар таъиноти эълони пешбинишуда баҳодиҳии техникӣ анҷом диҳанд.

Маврид ба таъкиди муҳим он аст, ки ки рақобати МОА дар талошҳои онҳо барои таъини аудитор бояд одилона ва шаффоф бошад.

2.8 Дар ҳолати озмуни рақобатпазир бо даъвати пешниҳодҳои техникӣ ва молиявии МОА, муассисаҳои байналмилалӣ бояд стандартҳои беҳтарин ва зарурии таҷрибаи харидро татбиқ кунад.

2.9 Довталабон барои иҷроиши аудит бояд дониш ва таҷрибаи амиқ соҳаи аудит ва санҷиши амалиёти давлатиро дар мутобиқати бо Стандартҳои байналмилалии баҳисобгирии бахши давлатӣ (СБББД) ё дигар стандартҳои байналмилалии эътирофшудаи аудитро дошта бошанд. Ҳангоми таъини аудитор, бояд аз аз муассисаи алоҳидаи аудит ва ё Шӯрои нозирони алоҳида, дар мактуб- созишнома бояд стандартҳои дахлдори аудит истифода шаванд.

2.10 Довталабон барои супориши аудиторӣ бояд ҳадди аққал яке аз забонҳои расмии кории муассисаи байналмилалӣ ба куллӣ бархӯрдор бошанд.

ПРИНСИПИ 3

Муассисаи байналмилалӣ мустақилии аудиторро дар раванди аудит бояд кафолат дода тавонад.

3.1 Муассисаи байналмилалӣ бояд бо аудитор ҳангоми қабули қарор ҳамкорӣ кунад, то аудитор дар бораи муассиса тасаввуроти амиқ пайдо кунад. Дар ин ҳолат, аудитор миқёс, усулҳо ва захираҳоро барои гузаронидани аудити беруна муайян мекунад.

3.2. Мустақилияти аудитор аз роҳбарияти муассиса ҳатмист, яъне роҳбарият набояд ба кори аудитор дар иҷрои масъулият ва вазифаҳояш дахолат кунад, халал расонад ва ё идора кунад.

3.3. Муассисаи байналмилалӣ бояд итминон дошта бошад, ки аудитор аз як давлати алоҳидаи аъзо дастурҳо талаб намекунад ва ё қабул намекунад. Аммо, аудитор бояд бо роҳбарияти муассисаи байналмилалӣ ва намояндагони мақомоти роҳбарикунанда хавфи аудиторӣ, роҳу раившҳои аудит ва ғайраҳоро муҳокима кунад. Ин усули ҷамъоварии иттилооти зарурӣ аст, ки барои қабули стратегияи аудит монеа эҷод карда наметавонад.

3.4. Низомҳо ва қоидаҳои молиявии муассисаи байналмилалӣ бояд муқарраротеро дар бар гирад, ки кафолати онеро дода тавонад, ки аудитор дар назди мақомоти роҳбар таъин ва ҳисоботдиҳанда бошад.

3.5. Низомҳо ва қоидаҳои молиявии ташкилоти байналмилалии аудити берунӣ бояд кафолат диҳанд, ки аудитор дар иҷрои ягон вазифаи аудиторӣ, ки барои иҷрои ваколати аудит зарурӣ ба ҳисоб меравад, ягон намуди маҳдудгузориро барои мақоми аудиторӣ лоиқ намедонад.

3.6. Аудитор бояд танҳо барои масъулияти ягона дар гузаронидани аудит, аз ҷумла муайян кардани доираи аудит ва роҳу равиши гузаронидани аудит масъули ҷиддӣ мебошад.

3.7. Танҳо мақомоти идоракунанда метавонад аз аудитор иҷрои корҳои мушаххас ё иловагии аудиториро талаб кунад. Пеш аз он ки аудитор чунин вазифаҳои иловагиро қабул кунад, ташкилоти байналмилалӣ бояд кафолат диҳад, ки аудитор барои иҷрои вазифаҳо захираҳои зарурӣ дорад ва кор ба ваколат ва салоҳияти аудитор мувофиқат мекунад. Бо қабули гузаронидани корҳои мушаххас ё иловагии аудиторӣ, аудитор бояд миқёс, роҳу равиш ва захираҳои аудитро муайян кунад.

3.8. Мустақилияти аудитор набояд бо омилҳои дигар, аз қабили набудани салоҳият, захираҳо ё ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои ҳисоботӣ, ки дар Принсипҳои 4-6 дар поён оварда шудаанд, маҳдудиятгузорӣ карда шавад.

3.9. Дар мтуобиқат бо INTOSAI-P 10 «Эъломияи Мексика оид ба мустақилияти МОА» бояд ҳамчун шахси мусатқил эътироф карда шавад. Ин маънои онро дорад, ки аудитор бояд дар ҳалли масъалаҳои аудиторӣ беғараз ва воқеъбинона дошта бошад ва аз манфиати шахсӣ ва ҳама гуна фишори беруна озод бошад ва хулосаҳои худро танҳо дар асоси далелҳои аудиторӣ, ки мутобиқи стандартҳои амалкунандаи аудит ба даст оварда шудаанд, асоснок карда тавонад.

ПРИНСИПИ 4

Пойгоҳи ҳуқуқии муассисаи байналмилалӣ ва низоми молиявии он бояд кафолати ҳуқуқи аудиторро оид ба гузаронидани аудити пулҳои давлатӣ дар мутобиқат бо СБМОА ва дигар стандартҳои байналмилалии эътирофшуда дода тавонад.

4.1 Мақомоти роҳбарикунандаи муассисаи байналмилалӣ барои таъсиси низоми самаранок бояд масъулияти ҷиддӣ бар дӯш дошта бошанд, ки то дар идоракунии сифатнок, шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ мусоидат карда тавонад. Ба ин ҳисоботи молиявӣ тафтишшаванда дохил мешаванд; ташкили низоми боэътимоди баҳисобгирии захираҳои молиявии пешниҳодшуда; ташкили низоми пешрафтаи беҳтарини назорати дохилӣ; ва нигоҳ доштани низоми беҳтарини самаранокӣ, натиҷагирӣ ва сарфакорӣ барои истифодаи оқилонаи захираҳо.

4.2. Ин гуна масъулияти роҳбари иҷроияи муассисаи байналмилалӣ мебошад, масалан: дабири кулл ё директори генералӣ оид ба ҳисоботи молиявии мутобиқи консепсияи ҳисоботдиҳии молиявие, ки ташкилот қабул кардааст ва он ба аудитор барои гузаронидани аудит пешниҳод карда мешавад. Ҳисоботи молиявии асосӣ, ки аз ҷониби институти байналмилалӣ, аксаран дар бисёр ҳолатҳо аз ҷониби Стандартҳои байналмилалии баҳисобгирии муҳосиботӣ (СББМ) ва ё Стандартҳои байналмилалии ҳисоботдиҳии молиявӣ (СБҲМ) пешниҳод мешавад. Ӯҳдадориҳои аудитор оид ба аудит ва баёни афкору ақида оид ба ҳисоботи молиявӣ одатан дар ҳисоботи молиявӣ ташреҳ дода мешавад ва ё оварда мешаванд ва дар мактуби шартнома ва / ё шартномаи иштироки берунӣ, ки оид ба муҳлати супоришҳои аудиторӣ, ки аз ҷониби аудитор ва муассисаи байналмилалӣ ба имзо расидааст.

4.3. Ваколати аудит бояд аудити молиявӣ, аудити мутобиқат ва аудити самаранокро дар бар гирад ва бояд дигар аудитҳои махсусро низ баррасӣ кунад. ба монанди аудити экологӣ. Аудитҳо бояд мутобиқи СБМОА ё дигар стандартҳои аудитории эътирофшудаи байналмилалӣ гузаронида шаванд.

4.4. Иттилооти иловагӣ, ба монанди таърифҳо ва дастурҳо барои намудҳои гуногуни аудит, аз қабили аудити молиявӣ, аудити мутобиқат ва аудити самаранокро дар сомонаи www.ISSAI.org пайдо кардан мумкин аст.

• ISSAI 100 – Принсипҳои асоси аудити сохтори давлатӣ

• ISSAI 200 – Принсипҳои аудити молиявӣ

• ISSAI 300 – Принсипҳои аудити самаранок

• ISSAI 400 – Принсипҳои аудити мутобиқат

4.5. Барои оне, ки аз шарҳи маҳдуди мақоми аудит каноргирӣ кунем, мебоист, ки маҳфуми аудиторро ба тарви васеъ то сохтори идоракунанда оид ба вазъи хос ва масоили баррасишавандаеро раоснда тавонем, агар ин гуна талабу тақозоҳо бошанд, пас тавсия дода мешавад.

4.6. Аудитор бояд дастрасии бемаҳдуд ва саривақтӣ ба сабтҳо, ҳуҷҷатҳо, кормандон ва ҳама гуна маълумоти муассисаро дошта бошад, аз ҷумла аудити дохилиро, ки барои аудит зарурӣ дониста мешавад.

4.7. Муассисаи байналмилалӣ бояд дар сурати зарурат мутахассисон ва коршиносонро таъин кунад / ба таври кироя ҷалб кунад, агар машварати коршиносон зарурат пайдо кунад, масалан, актуарҳо ва арзишҳо. Агар аудитор аз коршиносони муассисаи байналмилалӣ далелҳои дахлдори кофӣ ба даст наоварда бошад, ба ӯ иҷозат дода мешавад, ки коршиносон (мутахассисони) худро истифода барад.

4.8Дар вобастагӣ аз андоза ва мураккабии муассисаи байналмилалӣ метавонанд, ки таъсис ёбанд:

• вазифаи самараноки аудити дохилӣ, ки ба стандартҳои эътирофшудаи байналмилалии дохилӣ мувофиқат мекунад ва;

• кумитаи аудит, ки аз аъзоҳои мустақили беруна иборат аст.

ПРИНСИПИ 5

Муассисаи байналмилалӣ бояд аудиторро таъмин намояд, то ки аудитор тавонад, ки оид ба натиҷагирӣ аз аудит дар назди сохтори идоракунандаи муассисаи мазкур ҳисобот дода тавонад.

5.1 Муассисаи байналмилалӣ бояд барои дурусту саҳеҳ гузаронидани аудит захираҳо ва таҷҳизоти кофии заруриро таъмин намояд.

5.2. Муассисаи байналмилалӣ бояд буҷаи мутобиқатшудаи расмиро барои хизматҳои аудити беруна таъмин кунад ва арзиши пурраи аудитро бар дӯш гирад.

5.3. Баъзе аз МОА наметавонад нақши аудиторони ташкилотҳои байналмилалиро бар дӯш гирад, дар сурате, ки агар ҳама хароҷотро пӯшонда натавонанд. Аз тарафи дигар, баъзе аз МОА иҷозати расмӣ надоранд, ки ба ғайр аз вилоят, шаҳр ва минтақи хеш, ҳамчунин ё қонунгузории ҷорӣ ҳуқуқи гирифтани маблағҳои пулиро аз ягон ташкилоти дигар надоранд. Низомҳо ва қоидаҳои ташкилотҳои байналмилалӣ набояд байни МОА-ро дар асоси қонунгузории миллӣ набояд, ки табъизеро ба миён орад. Ҳангоми таъини аудитор бояд тартиботи оддии харид риоя карда шаванд. Барои таъмини интихоби

рақобатпазир, одилона ва шаффоф, вазнҳои мувофиқ ва омилҳои гуногунии мутобиқшуда оид ба ҷанбаҳои гуногуни пешниҳодшавӣ корбарӣ шаванд.

5.4. Агар аудитор шоиста донад, ки манбаъҳои мавҷуда барои гузаронидани аудит ҳам аз ҷиҳати миқдор ва ҳам сифат нокифояанд, ин санад танҳо ба мақомоти роҳбарикунанда, инчунин оқибатҳои мушкилот ва ҳаллу фасли мушкилотҳои пешниҳодшуда мусоидат карда мешавад. Одатан, дар муҳити рақобатпазирӣ масъалаҳои буҷа пас аз таъини аудитор ҳал карда мешаванд.

ПРИНСИПИ 6

Муассисаи байналмилалӣ бояд аудиторро таъмин намояд, то ки аудитор тавонад, ки оид ба натиҷагирӣ аз аудит дар назди сохтори идоракунандаи муассисаи мазкур ҳисобот дода тавонад.

6.1 Муассисаи байналмилалӣ бояд бо аудитор робитаи мутақобилаи таъсиррасониро дошта бошад, то кафолат дода тавонад, ки аудитор дар назди мақоми роҳбарикунанда ҳисобот дода таовнад;

• оид ба аудити молиявии ҳисоботдиҳӣ;

• оид ба натиҷагирии дилхоҳ аудитҳои мутобиқат ва самаранок, агар зарурат дошта бошад ва;

• оид ба мақоми иҷроиши идоракунии қаблие, ки аз ҷониби тавсияҳои аудитори қаблӣ пешниҳод шудааст.

6.2. Роҳбарияти муассисаи байналмилалӣ бояд саривақтӣмавқеи хешро нишон диҳад, то аудитор тавонад шарҳҳои роҳбариятро пеш аз хатми ҳисоботи аудиторӣ ба назар гирад.

6.3. Аудитор бояд барои пешниҳоди ҳисоботи аудиторӣ ба маҷлиси дахлдори роҳбарикунанда даъват карда шавад. Ташкилот кафолат медиҳад, ки пешниҳоди ҳисоботи аудиторӣ як банди алоҳидаи рӯзномаи ҷаласа мебошад.

6.4. Барои баланд бардоштани шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ, ҳама ҳисоботи аудити берунӣ, ки ба мақомоти роҳбарикунанда пешниҳод шудаанд, бояд ба таври оммавӣ дастрас бошанд. Маҳфумҳо ва бандҳои истисноӣ бояд ба меъёрҳои дақиқ ва муосир барои маълумоти ҳассос ва махфӣ асоснок карда шаванд.

6.5. Аъзои мақомоти роҳбарикунанда бояд ташвиқ карда шаванд, ки ҳисоботҳо ба МОА - и давлатҳои аъзо бо мақсади иттилоотрасонӣ ирсол карда шаванд.

4 ВОЖАҲОИ ИСТИЛОҲОТӢ (маҳфумҳо ва ибораҳои ташреҳшаванда)

Стандартҳои аудит

Стандартҳои умумиқабулшуда оид ба ҳисоботи молиявӣ, аудити самаранок ва мутобиқат, ки ба он СБМОА ва дигар стандартҳои байналмилалии эътирошуда ворид карда шудаанд.

Аудитор (Ревизор)

Дар ҳуҷҷати мазкур «аудитор» ҳамчун истилоҳи умумӣ истифода мешавад, ки фарогири ибораи аудитори берунӣ, дар ин ва шакли дигар шӯрои адуторон фаҳмида мешавад.

Шӯрои аудиторон

Гурӯҳи аудиторон аз МОА- ҳои гуногун, ки дар ҳамкорӣ барои гузаронидани аудит масъулият доранд.

Ташкили аудити берунӣ

Сохтори ташкилии аудити берунии ташкилоти байналмилалӣ. Дорои ду нақша бартарӣ доранд: як аудитор ва шӯрои аудиторон. Тартиботи аудиторӣ одатан як қисми низомҳо ва қоидаҳои молиявӣ мебошанд.

Низомҳо ва қоидаҳои молиявӣ

Низомҳо ва қоидаҳое, ки идоракунии молиявии як созмони байналмилалиро ба танзим медароранд. Онҳо одатан раванди буҷет, баҳисобгирӣ ва масъулияти роҳбарият, кумитаҳои молиявӣ ва ғайраро фаро мегиранд. Онҳо инчунин қоидаҳои аудити берунаро дар бар мегиранд.

Низомҳо ва қоидаҳои молиявӣ
Низомҳо ва қоидаҳое, ки идоракунии молиявии як созмони байналмилалиро ба танзим медароранд. Онҳо одатан раванди буҷет, баҳисобгирӣ ва масъулияти роҳбарият, кумитаҳои молиявӣ ва ғайраро фаро мегиранд. Онҳо инчунин қоидаҳои аудити берунаро дар бар мегиранд.

Идоракунии хубу беҳтарин

Истилоҳи умумӣ, ки стандартҳоро барои қабули қарорҳо, батартибӣ, ростқавлӣ, софдилӣ, ҳисоботдиҳӣ ва шаффофият фаро мегирад.

Ҳайати роҳбарикунанда

Истилоҳи умумӣ, ки ба мансабдорони воломақоми як муассисаи байналмилалӣ мансуб аст. Дар баъзе муассисаҳо, он метавонад кумитаҳоро ба монанди кумитаи молия низ дар бар гирад. Омили асосии маъмулӣ дар он аст, ки тамоми мақомоти роҳбарикунанда аз намояндагони кишварҳои аъзо ва ё иштироккунанда иборат хоҳанд буд.

Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ (СБҲМ)

Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ (СБҲМ) тавассути Шӯро оид ба Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ (СБҲМ). Онҳо ҳамчун забони асосии бурдани тиҷорат таҳия гаштаанд, ки то ҳисоби ширкат фаҳмо ва шаффоф бошанд ва бо дигар кишварҳои мухталиф муқоиса карда шаванд.

Муассисаи байналмилалӣ

Муассисаи байналмилалӣ- ташкилоте мебошад, ки ё дар асоси шартнома таъсис дода мешавад ва ё бидуни он, ки ду ва ё зиёда давлатҳо (ё мақомоти давлатӣ ё мақомоти маблағгузории ҳукумат) аъзои он мебошанд ва манфиатҳои молиявии муштарак аз ҷониби мақомоти роҳбарикунанда назорат карда мешаванд.

Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи сохторҳои давлатӣ (СБҲСД)

Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи сохторҳои давлатӣ (СБҲСД) - маҷмӯи стандартҳои ҳисоби муҳосиботие мбеошад, ки аз ҷониби Шӯрои СБҲСД - Федератсияи байналмилалии муҳосибон (ФБМ) нашр шуда, барои истифодабарии ташкилотҳои марбут ба сохторҳои давлатӣ дар омодасозии ҳисоботи молиявӣ равона мешавад. Ин гуна стурадартҳо дар асоси стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ (СБҲМ), ки аз ҷониби Шӯрои байналмилалии ҳисоботдиҳии молиявӣ пешбинӣ шудааст (ШБҲМ).

Консепсияи СБМОА барои изҳороти касбӣ

Низоми изҳороти касбӣ СБМОА - ин эълони расмӣ ва бонуфуз ва дархости ҷомеаи СБМОА мебошад, ки аз Принсипҳои СБМОА (СБМОА-П), Стандартҳои байналмилалии мақоми олии аудит (СБМОА) ва Дастурамалҳои СБМОА (GUID) иборат аст.

СБМОА

Ташкилоти худмухтор, мустақил ва ғайрисиёсӣ махсуб ёфта, ба сифати донишкадаи доимӣ таъсис ёфта, бахри мубодилаи афкор ва таҷриба байни МОА оид ба масъалаҳои аудити давлатӣ мебошад. Ташкилот тахмин 200 аъзо дорад.

Идоракунӣ

Маъмурияти идоракунии оҷилӣ ва зуддамал, барои иҷрои қарорҳои сохтори идоракунӣ масъул аст.

Давлатҳои аъзо

Кишварҳое, ки дар муассисаи байналмилалӣ иштирок мекунанд

Мақоми олии аудиторон (МОА)

Государственный орган , который как бы он ни был назначен, образован или выполняет в силу закона высшую функцию государственного аудита в этом государстве. В некоторых Мақоми давлатӣ, ки чӣ гуна таъин карда мешавад, чӣ гуна қувваи қонунӣ дорад ва чӣ гуна дар доираи қонуни олии олии аудити давлатӣ дар давлати аудитшаванда супоришҳои марбутар ичро мекунад. Баъзе аз МОА як аудитори таъиншудаи генералӣ доранд, ки ҳамарзиши нақши баробари шарики лоиҳа амал мекунанд ва барои аудити бахши давлатӣ масъулияти куллӣ доранд. Дигар МОА метавонанд ҳамчун як палатаи ҳисобҳо ташкил карда шаванд ё низоми коллегиалӣ ва ё ҳуқуқӣ дошта бошанд.